

МЕТОДОЛОГІЧНІ ПІДХОДИ ТА ЕКОНОМІЧНІ ЗАСАДИ РЕГУЛЮВАННЯ РОЗВИТКУ ДЕРЖАВНО-ПРИВАТНОГО ПАРТНЕРСТВА

METHODOLOGICAL APPROACHES AND ECONOMIC PRINCIPLES OF REGULATING THE PUBLIC-PRIVATE PARTNERSHIP DEVELOPMENT

У статті представлено результати дослідження методологічних підходів до регулювання розвитку державно-приватного партнерства, яке може відбуватися шляхом обґрунтування впливу зміни парадигми економічного розвитку та державного регулювання економіки на регулювання ДПП, а також систематизації методологічних підходів та економічних засад регулювання розвитку державно-приватного партнерства. Відтак, зміна типу та форматів економіки впливає на потреби суспільства, цілі держави та, відповідно, на цілі державного регулювання економіки та її окремих сфер, а також на інтереси бізнесу, який у державно-приватному партнерстві (ДПП) виступає у статусі та грає роль приватного партнера. Цей вплив має двурівневий характер, внаслідок двурівневості парадигмальних змін, які угрупованні як процесні та ціннісно-ресурсні.

Ключові слова: методологічні підходи, регулювання, розвиток, економічні засади, приватне партнерство, держава, систематизація.

В статті представлені результати дослідження методологічних підходів до регулювання розвитку державно-приватного партнерства, яке може відбуватися шляхом обґрунтування впливу зміни парадигми економічного розвитку та державного регулювання економіки на регулювання ГЧП, а також систематизації методологічних підходів та економічних засад регулювання розвитку державно-приватного партнерства. Следовательно, изменение типа

и форматом экономики влияет на потребности общества, цели государства и, соответственно, на цели государственного регулирования экономики и ее отдельных сфер, а также интересы бизнеса, который в государственно-частном партнерстве (ГЧП) выступает в статусе и играет роль частного партнера. Это влияние имеет двухуровневый характер, вследствие двухуровневости парадигмальных изменений, которые группировке как процессные и ценностно-ресурсные.

Ключевые слова: методологические подходы, регулирование, развитие, экономические основы, частное партнерство, государство, систематизация.

The article considers the results of research of methodological approaches to regulating the development of public-private partnership, which can be done by substantiating the impact of paradigm change of economic development and state regulation of economy on PPP regulation, as well as systematization of methodological approaches and economic principles of public-private partnership development. Thus, the change in the type and format of the economy affects the needs of society, the goals of the state and, accordingly, the goals of state regulation of the economy and its individual areas, as well as the interests of business, which in public-private partnership (PPP) acts as a private partner. This influence has a two-level character, due to the two-level paradigmatic changes, which are grouped as process and value-resource.

Key words: methodological approaches, regulation, development, economic principles, private partnership, public, systematization.

УДК 334.01:330.1

Малін О.Л.

к.ю.н., доцент, доцент кафедри обліку, аналізу і аудиту
Одеський національний політехнічний університет

Постановка проблеми. Обґрунтування впливу зміни парадигми економічного розвитку на регулювання ДПП довело, що усталилася основна світова тенденція розвитку – зміна типу та форматів економіки. Йдеться про заміну сировинної та індустріальної економіки економікою знань, що джерелом розвитку бачить інтелектуальні ресурси, наукоємні та інформаційні технології. Цей процес не одномоментний, він відбувається за певними етапами, проте зміна відбуваються надшвидкими темпами.

Водночас, завдання розвитку ускладнюються, тому для ефективного регулювання ДПП та економіки в цілому потрібно шукати нові форми взаємодії держави і бізнесу, які будуть не лише адекватними умовам певного етапу розвитку економіки та суспільства (його технологіям, ресурсам і механізмам), а й працюватимуть на національний та світовий сталий розвиток за рахунок системного вирішення його завдань та досягнення національних і світових цілей.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Ринкове саморегулювання постійно змінюється, обумовлюючи виникнення певних диспропорцій і дисбалансів у досягненні цілей бізнес-структурами, реалізації інтересів суспільства. Для ліквідації цих дисбалансів та диспропорцій ринковий механізм, що діє за законами економіки (виробничі відносини; продуктивні сили, попит і пропозиція тощо), доповнюється державним регулюванням.

Дослідженню методологічних підходів та економічних засад регулювання розвитку за рахунок державно-приватного партнерства присвятили свої праці багато вітчизняних та зарубіжних науковців, зокрема: Адамовська В., Гриценко А. [1], Єрохін С. [2], Колот А. [3], Круглов В. [4], Поплавська О. [5], Полякова О., Рябченко О. [6], Шраменко О. При цьому у державно-приватному партнерстві «має бути більше і держави, і бізнесу» [3; 7], тобто функціонал кожного має збільшуватися не лише перерозподілом існуючих функцій та процесів, а

за доданням нових, обумовлених можливостями нової економіки.

Постановка завдання. Метою статті є дослідження методологічних підходів та економічні засади регулювання розвитку державно-приватного партнерства, які відбувається шляхом обґрунтування впливу зміни парадигми економічного розвитку та державного регулювання економіки на регулювання ДПП, а також систематизації методологічних підходів та економічних засад регулювання розвитку державно-приватного партнерства.

Виклад основного матеріалу дослідження. Вплив зміни парадигми економічного розвитку та державного регулювання економіки на регулювання ДПП. Зведена у етапи логіка розвитку суспільства та його економіки (рис. 1) вказує на паралельно-послідовний характер їх розвитку.

Основними рисами нової економіки, яку висвітлює блок інформаційної, інформаційно-інноваційної економіки та економіки знань (див. рис. 1) віділяються [3; 4; 5; 7]:

– перетворення знань та інтелекту на джерело економічного розвитку та головний скарб суспільства;

– економічне зростання на основі набуття та опрацювання нової сучасної інформації;

– домінування в структурі економіки сфери послуг (сервісів), розширення сектора «виробництва людини», що формує і розвиває людський капітал;

– віртуалізація економіки (виникнення глобальної інформаційної мережі, електронного (Інтернет) ринку товарів і послуг);

– визнання інновацій та креативної діяльності людини пріоритетним джерелом розвитку;

Рис. 1. Логіка розвитку суспільства та його економіки

Джерело: удосконалено на підставі [3; 4; 7]

- індивідуалізація потреб особистості й суспільства;
- заміна вертикально інтегрованих структур мережевими;
- конкуренція мереж;
- заміна принципами рівноправності та співробітництва, домінування останніх принципів конкуренції та ієрархії.

Як бачимо, зі зміною типу економіки змінюються мотиви бізнесу та суспільства, технологічна основа та очікувані результати розвитку. Державне регулювання як процес – це цілеспрямований вплив держави на учасників економічних відносин, який воно втілює у нормативно-правові регуляторні акти техніко-технологічного та економіко-організаційного характеру, спрямовані на створення потрібних умов, відносин або механізмів.

Адаптуючи наведене визначення до ДПП, можна зазначити, що державне регулювання ДПП – це цілеспрямований адресний вплив держави на учасників економічних відносин, що виникають і закріплюються договором ДПП, який воно віддзеркалює у нормативно-правових регуляторних актах техніко-технологічного, економіко-організаційного та іншого характеру, спрямованих на створення потрібних умов, відносин або механізмів

для започаткування, здійснення, розвитку та завершення (закриття) ДПП, тобто на протязі його повного життєвого циклу. Воно має два важливих напрямку впливу:

а) організуючий вплив власне на ДПП, що упорядковує відносини його партнерів у форматі системи правил поведінки, реагування та відповідальності кожного партнера ДПП (державна, приватний партнер або партнери, суспільство), обмеження ринкової діяльності ДПП, його підтримці, контролюванні діяльності та результатів;

б) вибудовування конкурентного середовища ДПП та вбудовування його відносин у систему суспільних відносин.

Систематизація методологічних підходів та економічних засад регулювання розвитку державно-приватного партнерства. Методологічно державне регулювання ДПП спирається на підходи, принципи та логіку управління національним соціально-економічним розвитком та його регулювання.

З цих позицій [4] державне регулювання розвитку ДПП виступає багатоаспектним процесом цілеспрямованого впливу суб'єктів державного регулювання (державних органів, яким це делеговано державою та які представляють їх інтереси) на об'єкт та суб'єктів ДПП шляхом викорис-

Таблиця 1

Цілі сталого розвитку як цілі суспільного розвитку та держави, визначені орієнтирами ДПП

Цілі сталого розвитку – орієнтири ДПП	Інформаційна ємність, сфера та спосіб досягнення ДПП визначених цілей
Ціль 1. Подолання бідності. Ціль 5. Гендерна рівність. Ціль 8. Гідна праця та економічне зростання. Ціль 10. Скорочення нерівності. Ціль 17. Партнерство заради сталого розвитку.	Ємність – висока; створення робочих місць всіма видами ДПП (безпосереднє), соціальне ДПП, всі сфери реалізації; інноваційні та неінноваційні ДПП; полі цільові проекти ДПП;
Ціль 2. Подолання голоду, розвиток сільського господарства.	ємність – середня; створення робочих місць всіма видами ДПП (дотичне), соціальне ДПП, аграрна сфера реалізації; інноваційні та неінноваційні ДПП; полі цільові проекти ДПП;
Ціль 3. Міцне здоров'я і благополуччя.	ємність – вузька, моно секторальна; створення робочих місць всіма видами ДПП (дотичне), сфера охорони здоров'я; інноваційні ДПП; моно та полі цільові проекти ДПП;
Ціль 4. Якісна освіта	ємність – вузька, моносекторальна; сфера освіти; інноваційні ДПП;
Ціль 6. Чиста вода та належні санітарні умови. Ціль 7. Доступна та чиста енергія.	ємність – середня, секторальна; інфраструктурна сфера (галузі); інноваційні та неінноваційні ДПП; моно та полі цільові проекти ДПП;
Ціль 9. Промисловість, інновації та інфраструктура.	ємність – середня, секторальна; виробнича та інфраструктурна сфери (галузі); інноваційні ДПП; моно та полі цільові проекти ДПП;
Ціль 11. Сталий розвиток міст і громад.	ємність – висока; створення робочих місць всіма видами ДПП (безпосереднє), соціальне ДПП; всі сфери реалізації; інноваційні та неінноваційні ДПП; полі цільові проекти ДПП;
Ціль 12. Відповідальне споживання та виробництво.	ємність – висока; всі сфери ДПП; інноваційні та неінноваційні ДПП; полі цільові проекти ДПП;
Ціль 14. Збереження морських ресурсів. Ціль 15. Захист та відновлення екосистем суші.	ємність – середня, секторальна; виробнича та інфраструктурна сфери (галузі) сфера освіти та науки; інноваційні ДПП; моно та полі цільові проекти ДПП;
Ціль 16. Мир, справедливість та сильні інститути.	ємність – висока; створення робочих місць всіма видами ДПП (безпосереднє), соціальне ДПП; всі сфери реалізації; інноваційні та неінноваційні ДПП; полі цільові проекти ДПП.

Джерело: власна розробка на підставі [8; 9]

тання управлінського механізму регулювання, комплексу його певних методів, форм, засобів та інструментів, призначених для обмеження, стимулювання та захисту, підтримки балансу/дисбалансу в напрямку досягнення цілей суспільного розвитку та держави.

Такими цілями суспільного розвитку та держави є 17 цілей сталого розвитку та 169 національних завдань щодо їх досягнення або деякі з них [8, 9]. Якщо проаналізувати повний список цілей сталого розвитку відповідно класифікації видів проєктів ДПП, то можна побачити їх різну інформаційну ємність на рівні ДПП та різну ступінь вирішення різними видами партнерства (табл. 1).

Цілі сталого розвитку задекларовані ООН та підтверджені національними законами, деклараціями тощо, тому можуть виступати та виступають цілями суспільного розвитку та держави. Відповідно, їх доцільно вважати орієнтирами ДПП. На рівні останнього вони характеризуються кількома характеристиками:

- а) інформаційна ємність;
- б) сфера ДПП;
- в) спосіб досягнення ДПП визначених цілей.

Інформаційна ємність на рівні ДПП розкривається кількістю вхідних завдань та показників-індикаторів його ефективності: цілі з високою інформаційною ємністю на рівні ДПП розкриватимуться більшою кількістю конкретних вхідних завдань та показників-індикаторів його ефективності, а цілі з вузькою інформаційною ємністю – відповідно, меншою їх кількістю. Показники-індикатори можуть бути теж ємними та вузькими. Зокрема, ємними є: економічний та соціальний розвиток, глобальна (загальна та/або секторальна) конкурентоспроможність країни, стабільність цінової політики галузі або сфери діяльності, розвиток підприємництва (загалом, малого та середнього, у певних видах діяльності та сферах), розбудова інфраструктури (інноваційної, інформаційної, транспортної тощо) та соціальної сфери, розвиток регіонів, надання соціально важливих послуг (взагалі, по

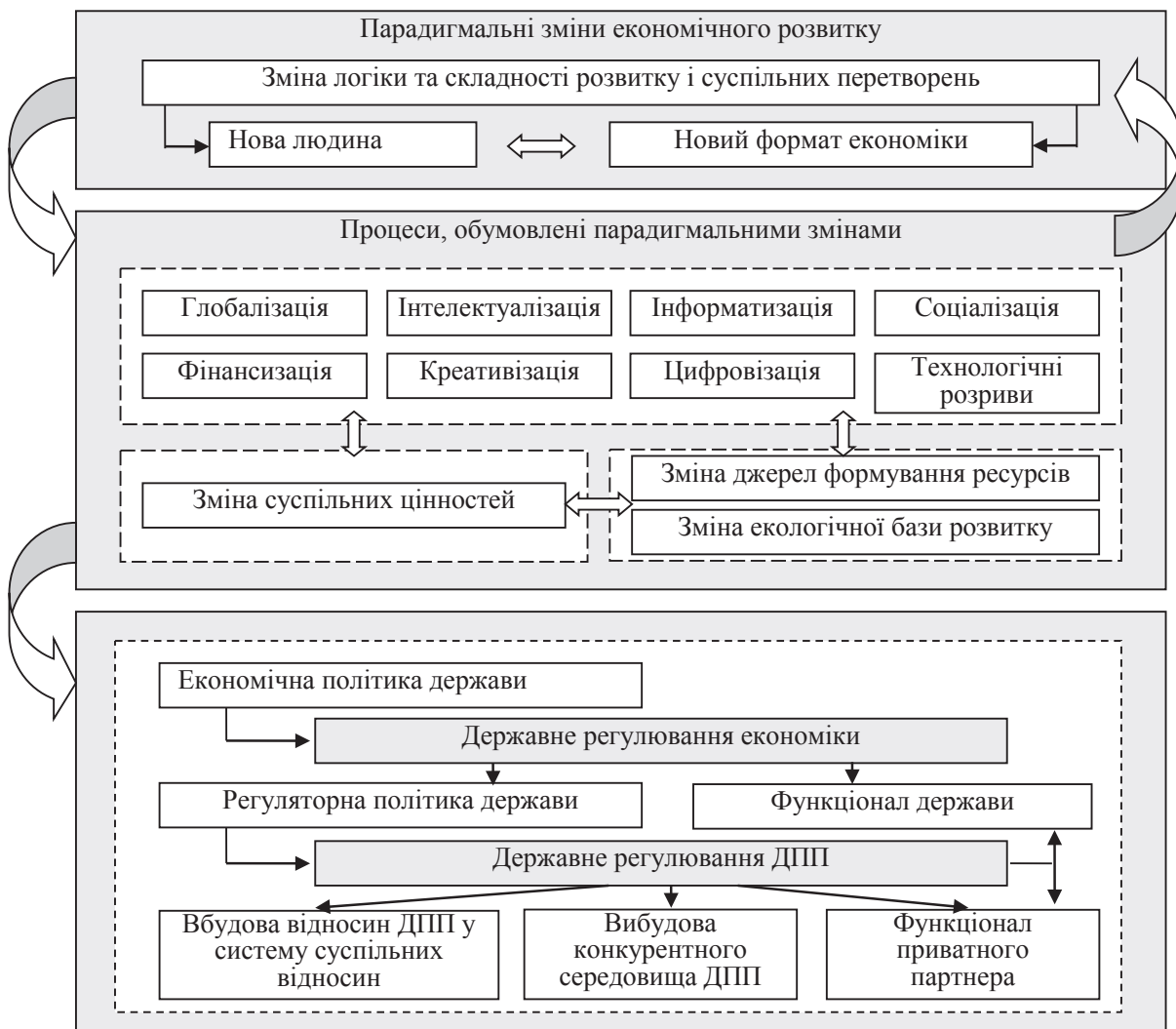

Рис. 2. Логічна схема систематизації методологічних підходів та економічних засад регулювання розвитку державно-приватного партнерства

Джерело: власна розробка

соціально вразливих групах населення), розвиток сфери ДПП (взагалі, у певних сферах, певних типів: концесія, соціальне партнерство тощо) [10-11].

Сфера ДПП прив'язується до видів економічної діяльності та їх об'єднанням за типами: виробничі (промислова та аграрна); інфраструктурні; що відносяться до сфери послуг; що відносяться до освітньо-наукової сфери; що відносяться до культурної та спортивної сфери).

Спосіб досягнення ДПП визначених цілей характеризується технологічною основою ДПП (інноваційна або неінноваційна), цільовою спрямованістю їх проєктів (моно та полі цільова спрямованість), обраною моделлю ДПП.

Відтак, вплив державного регулювання на ДПП (його становлення та розвиток) передбачає: по-перше, врахування парадигмальних змін сучасності; по-друге, обов'язкове регулювання всіх економічних процесів та сфер, що тим чи іншим чином впливають на політику розвитку сфери ДПП.

Логічна схема систематизації методологічних підходів та економічних засад регулювання розвитку державно-приватного партнерства (рис. 2) демонструє ієрархію впливу зміни парадигми економічного розвитку на державне регулювання економіки та на регулювання ДПП.

Треба підкреслити, що механізм ДПП на сьогоднішній день є симбіозом різних форм взаємодії держави з приватним капіталом (приватним сектором), саме тому парадигмальні зміни вплинули на обох потенційних учасників ДПП – державу та бізнес. Водночас, слід зауважити, що держава представляє інтереси суспільства (має представляти в ідеальному випадку), тому зміна суспільних цінностей завжди змінює логіку та бачення наукою та суспільством складності розвитку і суспільних перетворень. Це впливає на державну ідеологію та економічну політику, а далі – за всіма щаблями управління та регулювання йде у окремі сфери інтересів держави, втілюючись у відповідні механізми, важелі та інструментарій. Саме в цьому й полягають логіка та головна ідея систематизації методологічних підходів та економічних засад регулювання розвитку державно-приватного партнерства.

Висновки з проведеного дослідження. Відтак, можна підсумувати, що методологічні підходи та економічні засади регулювання розвитку державно-приватного партнерства набули суттєвих змін внаслідок парадигмальних змін економічного розвитку. Останні вплинули на ціннісну, цільову,

ресурсну та інструментальну складову державного регулювання взагалі та державного регулювання ДПП зокрема.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Гриценко А. Институциональная политическая экономия: предмет, методология, содержание / А. Гриценко. – Берлін: LAP LAMBERT Academic Publishing / Германия, 2014. – 516 с.
2. Єрохін С.А. Структурна трансформація національної економіки (теоретико-методологічний аспект) : [монографія] / С.А. Єрохін. – К.: Світ знань, 2002. – 528 с.
3. Колот А.М. Держава і бізнес: новітні тенденції взаємодії та забезпечення стійкого розвитку / А.М. Колот, О.М. Поплавська // Соціально-трудові відносини: теорія та практика. – 2016. – № 2. – С. 8-15.
4. Круглов В.В. Державно-приватне партнерство: стан та наукові підходи / В.В. Круглов // Державне регулювання інноваційного розвитку України: стратегічні пріоритети : [монографія]. – Харків : Вид-во ХарPI НАДУ «Магістр», 2014. – С. 22-32.
5. Поплавська О.М. Трансформація моделі взаємодії держави та бізнесу // Економіка і організація управління. – 2016. – № 2 (22). – С. 181-187.
6. Рябченко О.П. Зміст державного регулювання господарської діяльності / О.П. Рябченко // Право України. – 2006. – № 1. – С. 81-84.
7. Парадигмальні зрушення в економічній теорії ХХІ ст.: Матеріали II Міжнар. наук.-практ. конф. (Україна, м. Київ, КНУ ім. Т.Шевченка, 5-16 жовтня 2015 р.) – К.: Київський національний університет імені Тараса Шевченка, 2015. – 505 с.
8. Цілі сталого розвитку в Україні [Електронний ресурс] // Проект ООН «Sustainable Development Goals». – Режим доступу : <http://sdg.org.ua/ua/sdgs-and-governments>. – Доступно на: 10.11.2016. – Назва з екрана.
9. Указ Президента України «Про стратегію сталого розвитку «Україна – 2020» : [Електронний ресурс] // Сайт Верховної Ради України. – Оф. док. №5/2015 від 12 січня 2015 р. – Режим доступу: <https://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/5/2015>. – Доступно на: 10.11.2016. – Назва з екрана.
10. Філіппова С.В. Інформаційно-пошукова довідкова система як інструмент взаємодії потенційних партнерів інноваційної діяльності / С.В. Філіппова, К.В. Ковтуненко // Економічні інновації: зб. наук. пр. Ін-т проблем ринку та екон.-еколог. дослідж. НАН України. – О.: ІПРЕЕД НАН України. Вип. 55, 2013. – С. 163–168.
11. Филиппова С.В. Управленческий анализ: теория и практика. Цикл «Современные управленческие технологии». Мультимедийное учебно-методическое пособие. – Киев: АВРИО. – 2004. – 336 с.